

Regnskapsførerbransjen fra et tilsynsperspektiv

14. juni 2012

Innledning

Regnskapsførerne ivaretar en viktig funksjon for det brede næringsliv. Små og store bedrifter er avhengige av å fakturere inntektene, holde orden på utgiftene, betale skatter og avgifter, og ikke minst kunne fremlegge grunnlag for å skaffe finansiering.

Uten ordentlig bokføring, regnskapsoppstillinger og orden i økonomien vil ikke virksomheter i det lange løp ha livets rett. Regnskapsførerbransjen leverer disse tjenestene til alt fra store børsnoterte selskaper til håndverkere, lastebilsjåfører, frisører og bønder. Bransjen leverer tjenester til mer enn 320 000 virksomheter. Jeg skal ikke gå så langt som til å si at uten regnskapsførerne stopper Norge, men at bransjen har en viktig jobb er det ikke tvil om. Regnskapsførerbransjen er en del av den oljen som skal til for å holde samfunnsmaskineriet i gang.

Regnskapsførerbransjen er i sterk vekst og markedet for slike tjenester er potensielt stort. Nye aktører har i løpet av det siste året kommet til og utfordret bransjen slik vi hittil har kjent den. Dette gjelder først og fremst revisorene. Det er nå 1 831 revisorer som også har autorisasjon som regnskapsfører, og flere revisjonsselskaper satser stort på regnskapsføringstjenester. Mange ser på dette som en utfordring, men vi tror at økt konkurranse og fortsatt utvikling av tjenestene og prosessene er positivt. Det som er klart er at alle aktører må forholde seg til det samme regelverket.

For å kunne ivareta jobben som næringslivets økonomi- og regnskapsfunksjon, er det to forhold som er svært viktige:

- solid kompetanse
- orden og skikkelighet

Reguleringen og tilsynet med bransjen er da også rettet inn mot dette.

Autorisasjonskravene, etterutdanningen og intern kvalitetskontroll sikrer kompetansen, mens kravene til regnskapsførerselskapenes organisering, i risikostyringsforskriften og til god regnskapsføringsskikk sikrer god orden og skikkelighet. Ekstern kvalitetskontroll og tilsyn bidrar til å sikre at kravene etterleves på beste måte.

Det viktigste er imidlertid at den enkelte regnskapsfører tar på alvor hva som skal til for å gjøre jobben skikkelig.

Jeg vil i det videre si litt om våre erfaringer med regnskapsførerbransjen og om enkelte deler av regelverket.

Autorisasjonskravene

Kravene til utdanning, praksis og egnethet er utformet slik at regnskapsfører, når han eller hun får autorisasjonen, kan påta seg å føre regnskapet, eller deler av dette, for enhver virksomhet. Autorisasjonskravene er dermed hele ordningens fundament.

Kravene er absolutte, er lite skjønnsbaserte og fremstår vel for mange som temmelig firkantede, hvor noen studiepoeng fra eller til blir det avgjørende. Det er mange som mener å ha en realkompetanse som er vel så god som det regelverket legger opp til. Det er likevel slik at et mer skjønnsbasert regelverk ville bli bortimot umulig å håndtere, både for oss i Finanstilsynet og kandidatene. Det 2-årige praksiskravet er det andre elementet i autorisasjonskravet, og er viktig fordi det skal sikre at kandidatene både skal forstå hva regnskapsføring og regnskapsføringsvirksomhet er og at de skal kunne anvende teori i praksis.

Vi vurderer nå å gjøre noen endringer i kravene til autorisasjon og praksis. Endringene innebærer en regelforenkling, men slik at nivået på kvalifikasjonskravene opprettholdes. Vi konstaterer at interessen for yrket er meget stor, og i 2011 behandlet vi 1 400 søknader om autorisasjon. Dette er bortimot en dobling sammenlignet med 2007. Det er nå mer enn ti tusen autoriserte regnskapsførere.

Utdanningskravet er svært viktig og skal sikre at autoriserte regnskapsførere har et tilfredsstillende akademisk nivå med tilstrekkelig fordypning. Det viktigste er imidlertid det akademiske nivået som setter kandidatene i stand til å sette seg inn i relevant fagstoff, drive problemløsning og utføre analyse. I dag er det slik at regelverket spesifiserer krav til fordypning i relevante emner med et antall studiepoeng per fag. Poengene er ikke i seg selv viktige, og de skaper en del bryderi både for oss og kandidatene ved at de må telles og at vi må holde styr på studiepoengene. Av denne grunn, har vi foreslått overfor NRØA (Nasjonalt råd for økonomisk-administrativ utdanning) at det bør utarbeides en felles rammeplan for regnskapsførerutdanningen som sikrer at utdanningen som universiteter og høyskoler tilbyr innenfor fagfeltet er dekkende. Etter det vi forstår, er forslaget mottatt konstruktivt i det akademiske miljøet.

Selv om vi mest av alt ønsker oss en slik rammeplan, etter samme modell som den som finnes for revisorene, vil vi nå, og som en ordning inntil videre, foreslå en endring i utdanningskravet. Vi foreslår at den eksakte fordelingen av studiepoeng per fagemner utgår, men at kravet om at 60 av 180 studiepoeng totalt skal bestå av kjernefagene finansregnskap, skatt/avgift og rettslære, beholdes. Dette gir noe større fleksibilitet i fordelingen mellom de ulike fagene for læresteder og kandidater, og forenkler saksbehandlingen for oss i Finanstilsynet.

Også praksiskravet foreslås endret, ved at minimum ett år av praksisen må være fra et regnskapskontor. Dette vil normalt sikre at kandidatene tar del i alle sider av regnskapsføringsprosessen og årsoppgjøret, og lærer å kjenne regnskapsføringsstandardene. Krav om at søkerne skal ha minst et års erfaring fra regnskapskontor vil sikre at også de som arbeider i mer spesialiserte selskaper har en minimumskompetanse knyttet til hele regnskapsprosessen. I tillegg til at innholdet i praksisen på denne måten blir bedre, vil dette bidra til god rekruttering i bransjen og bygge opp under regnskapsføring som profesjon, slik vi kjenner det fra revisjons- og advokatvirksomhet.

Forslaget sendes etter planen på høring før sommerferien. Vi ber bransjen nøye vurdere de konsekvenser et slikt krav kan få, og imøteser særlig kommentarer knyttet til i hvilken grad bransjen kan «ta unna» de kandidater som trenger praksis fra regnskapskontor.

Etterutdanningskravet

Som dere vet, er etterutdanningskravet utformet for å sikre at regnskapsførerne over tid holder seg faglig oppdatert. Det er vår oppfatning at særlig innenfor regnskapsføreryrket er dette helt nødvendig. Få andre fagområder må forholde seg til et så detaljert regelverk som konstant er i endring, særlig når det gjelder skatter og avgifter. Jeg understreker at etterutdanningskravet er absolutt, og de 77 timene over tre år må ses på som et minimum. Det er derfor nedslående når nærmere 20 % av regnskapsførerne ikke oppfyller kravet, (jf. rapportering i det dokumentbaserte tilsynet i 2010). Finanstilsynet fant å måtte tilbakekalle 111 autorisasjoner i 2011.

Denne delen av reguleringen vil vi også framover vie stor oppmerksomhet, og vi verdsetter den innsats NARF gjør for å følge opp med relevante kurs og annen oppfølging.

God regnskapsføringsskikk

I tillegg til å sikre god kompetanse hos regnskapsfører, er god regnskapsføringsskikk den andre bærebjelken innenfor profesjonen. God regnskapsføringsskikk kommer best til uttrykk gjennom de bransje-fastsatte standardene. Standardene har fått en god form og er nå innarbeidet i bransjen slik de skal være. Slik vi ser det, er etterlevelsen av standardene avgjørende for at regnskapsfører kan utføre jobben skikkelig. Det arbeid regnskapsførernes organisasjoner utfører med å utvikle standardverket er prisverdig og er med på å sikre levende og anvendelige standarder.

Finanstilsynet har for sin del vært opptatt av at det ikke utvikles flere varianter av standarder som utfyller den rettslige standarden god regnskapsføringsskikk i loven. Det er derfor meget bra at alle foreninger, herunder også Revisorforeningen, som har aktive regnskapsførere som medlemmer nå er med i et etablert bransjestandardstyre.

En nyutvikling innenfor standardene er den erklæringen om årsregnskapet som i vinter ble sendt på høring. Vi ser at det kan være av verdi for brukere av regnskapet å få kunnskap om at det er utarbeidet av en autorisert regnskapsfører. Men vi vil igjen understreke at erklæringen ikke på noen måte må uttrykke at regnskapet er "riktig", eller kunne forveksles med en revisjonsberetning. Det er også viktig at slike erklæringer får en ensartet og gjenkjennbar form. Vi ser frem til å se den endelige utformingen av denne.

Ellers kan jeg nevne at vi har foreslått for Finansdepartementet at regnskapsførerloven bør gjennomgås på nytt, og at det kan være hensiktsmessig at gjennomgangen skjer i sammenheng med at det er behov for endringer også i revisorloven. Etter vår oppfatning, kan det være praktisk at det oppnevnes et lovutvalg som kan dekke gjennomgangen av begge lover.

Erfaringer fra tilsyn

Avslutningsvis skal jeg kort si litt om typiske funn fra de stedlige tilsyn vi gjennomfører.

Jeg bemerker at det kan virke som at mange regnskapsførere ikke tar inn over seg at lov- og forskriftskrav faktisk innebærer at noe må gjøres og følges opp. Mange ser på det som formaliteter og ikke noe mer. Det er feil. De typiske funnene er stort sett de samme som tidligere:

- Mangler i etterutdanningen
- Vurderinger og dokumentasjon i henhold til risikostyringsforskriftens krav ikke gjort
- Mangelfulle avstemminger både gjennom året og ved årsslutt
- Mangler i oppdragsdokumentasjon

- Sviktende kvalitetskontroll av ikke-autoriserte medarbeidere (vanskelig å finne "riktig nivå?")
- For mange oppdrag i forhold til kapasitet
- Manglende etterlevelse av hvitvaskingsregelverket

Avslutning

Som jeg var inne på, utfører regnskapsførerne en viktig jobb for det brede næringsliv. Finanstilsynets oppgave er å sikre at regnskapsførerne har tilstrekkelig kompetanse og utfører sin virksomhet på en skikkelig måte i samsvar med regelverket. Bransjen står overfor store utfordringer, men også mange muligheter i tiden som kommer. Kompetansebygging, bruk av teknologiske løsninger og utvikling av nye tjenester er viktige drivkrefter. Fra et tilsynsperspektiv er det imidlertid viktig å minne om at dere samtidig må ta vare på basisoppgaven; regnskapsføringen.